

**LBRIS**

We know  
books

**AURELIAN GIUGĂ**

**POLITICĂ, MEDIA ȘI SOCIETATE**  
**PERSPECTIVE CRITICE**



**TRITONIC**

**Tritonic Books**

București – 2024

---

**CUPRINS**

DESPRE AUTOR .....	10
CUVÂNT ÎNAINTE .....	11
ARGUMENT .....	17
CAPITOLUL I.	
COMUNICARE & MEDIA .....	27
• Moromeții ( <i>misera plebs</i> ) luați la mișto sau despre cum „Las Fierbinți” este mai ales un discurs de clasă .....	27
• De ce merită citit și discutat volumul lui Lucian Țion „Pentru prostie: mic îndreptar de culturologie estică și cinema (post)socialist” .....	36
• Un volum capsulă a timpului, cu sociologii din comunism ....	40
• „Răzbunarea geografiei” sau morala ideologiei? Un răspuns la articolul lui Robert D. Kaplan .....	44
• Comunicare și limbaj: ce clișee folosite în România adâncesc și mai mult prăpastia din societate .....	49
• Spectacole cotidiene sau despre cinismul baștanilor care luptă împotriva rasismului .....	53
• Epidemie și psihoză .....	56
CAPITOLUL II.	
POLITICĂ ȘI SOCIETATE .....	61
• Dinamica globalizării: acorduri bilaterale contestate UE-Mercosur .....	61

- „Davosul de Vară” de la Tianjin sau despre cum globalizarea este norma timpurilor noastre ..... 66
- „Cronica unei morți anunțate” sau satul românesc față cu modernitatea ..... 70
- „Anderlecht – Doi boi” sau ce ne spune o piață despre inegalitățile contemporane ..... 76
- Capitalism și dezvoltare inegală în țara capitaliștilor fără capital ..... 81
- Scurte considerații pe marginea volumului *Capitalism și capitaliști fără capital în România* (Florin Georgescu) ..... 81
- Critica timpurie a neoliberalismului economic ..... 86
- Despre știința națiunii în periferiile capitalismului ..... 89
- Socialismul nostru cel de toate zilele: culturi și subculturi în România socialistă ..... 95
- Variațiuni sociale și economico-politice ..... 98
- Istorii trecute sau mai recente ..... 101
- Cât de sumbră ne va fi demografia? ..... 104
- Elegie rurală: satul românesc moare ..... 109
- Despre capitalismul bine temperat ..... 112
- „Zona urbană”. Socialismul un soi de capitalism de stat? ... 115

## CAPITOLUL III.

## EDUCAȚIE ..... 119

- Contra-permanențele „României Educate”: nicio universitate românească în top 1.000 mondial – Shanghai Ranking 2023 ..... 119
- Lumea rarefiată universitară nu se amestecă cu profesorii din preuniversitar. Verdict: tăcere! ..... 124
- Școala nu moare, se digitalizează ..... 128
- Inegalitățile de clasă influențează inegalitățile din învățământ ..... 132
- Un deziderat continuu: pactul pentru educație ..... 135

## CAPITOLUL IV.

## FILM ..... 141

- „Împotriva gustului comun, s-au făcut și se fac multe filme bune în România” – Aurelian Giugăl în dialog cu Andrei Gorzo ..... 141

- Abisurile omului. „Balaur” ..... 153
- One World Romania sau alteritățile eclecticice ale documentarului ..... 157
- „Tipografic Majuscul” sau despre lejeritatea anticomunismului postcomunist ..... 160

## CAPITOLUL V.

## INTERVIURI ..... 165

- Știi că etichetările pot să fie ispititoare, deoarece satisfac nevoia unei cunoașteri fără fisuri. Interviu cu istoricul Alexandru Mamina, autorul studiului „Cenaclul Flacăra. Istorie, cultură, politică” ..... 165
- Bucureștiul postcomunist. O non-urbanitate totală cu toate ingredientele urbanității. Un interviu cu Ștefan Ghenciulescu ..... 171
- Emanuel Copilaș în dialog cu Aurelian Giugăl: „Capitalismul nu are nevoie de democrație pentru a funcționa eficient” ..... 181
- Biopolitica redivivus. Despre etnie, etnicitate, rasă, rasism. Marius Turda în dialog cu Aurelian Giugăl ..... 188

## CAPITOLUL VI.

## VARIA ..... 201

- Gospodinov sau arta spleen-ului în Balcani ..... 201
- Despre universitățile medievale și nu numai ..... 206
- Memoria ca mijloc de cunoaștere ..... 210
- Din istoria electorală a stepei olteneste ..... 213
- Re-amintirea lui 1907: 112 ani de la înfricoșătoarea Răscoală țărănească ..... 216
- Sisteme electorale și participare în România postcomunistă ..... 221
- De la voturi la mandate. Scurte considerații privind modul de repartizare a mandatelor în sistemul proporțional ..... 225

## CAPITOLUL VII.

## IN MEMORIAM

- În marea trecere: Ron Johnston în lumea umbrelor ..... 233

## Mulțumiri

Sunt multe persoane cărora trebuie să le mulțumesc. Nu le pot enumera aici pe toate. Îi mulțumesc familiei mele, soției, Elenei-Cristina, copiilor mei, Ioana-Miruna și Dragoș-Petru, pentru că a fost tot timpul alături de mine.

Le mulțumesc colegiilor mei de la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea din București, Romina Surugiu, Antonio Momoc, Daniel Nica și Ionuț Butoi, cei cu care în ultimii ani am avut numeroase discuții despre multe dintre subiectele acestor articole.

La fel, în ultimii ani, Cornel Ban (Copenhagen Business School) mi-a fost un nelipsit partener de dialog. Discuțiile cu el m-au stimulat și mi-ai clarificat multe neînțelegeri. Și lui îi mulțumesc.

Îi mulțumesc lui Alexandru Popovici, a cărui prietenie mă onorează. De-a lungul anilor, cu Alexandru am purtat nenumărate discuții, mai ales pe teme din zona științelor sociale.

Pentru încredere și sprijin îi mulțumesc editorului și scriitorului Bogdan Hrib.

Nu în ultimul rând, îi mulțumesc omului Ron Johnston, cel care în 2010 m-a coordonat la School of Geographical Sciences, University of Bristol și, timp de 10 ani, până în 2020, atunci când a plecat dintre noi, mi-a fost nu doar un mentor, dar și un prieten neprețuit. Orice aș spune ar fi prea puțin pentru a exprima recunoștința mea. De altfel, textul final al acestui volum publicistic, „În marea trecere: Ron Johnston în lumea umbrelor”, l-am scris la început de vară, atunci când Ron a părăsit această lume.

## CAPITOLUL I.

### COMUNICARE & MEDIA

**Moromeții (*misera plebs*) luați la mișto sau despre cum „Las Fierbinți” este mai ales un discurs de clasă<sup>14</sup>**

#### Unu: neoliberalism și polarizare socială

România de azi este o societate extrem de polarizată, cu inegalități incredibile între clasele sociale. Neoliberalismul, definit ca o ideologie a capitalismului global, una ce exaltă virtuțile pieței libere, acea „mâna invizibilă” a lui Adam Smith, reprezintă norma în România de azi.

Logica neoliberală se bazează pe retorica libertății individuale, responsabilitate personală la pachet cu virtuțile privatizării, ceea ce Paul Krugman numea „*market fundamentalism*”. Iată de ce, piața liberă și liberul schimb sunt acolo la loc de frunte, iar în numele acestor idei au fost implementate politici draconice pentru marea masă a populației, austeritatea fiindu-le dragă adeptilor neoliberalismului.

<sup>14</sup> O versiune ușor modificată a acestui articol a apărut în „Libertatea”, 17 martie 2023.

Nu doar frapantul dezechilibru dintre clasele sociale este tributar neoliberalismului. Dezvoltarea inegală este și ea endemică societăților capitaliste, neoliberalismul nefăcând altceva decât să amplifice inegalitatea, să o facă vizibilă inclusiv de pe Lună. Dar inegalitatea, de clasă, regională etc., nu ar fi posibilă fără o legislație care să favorizeze polarizarea marilor averi. Citiți în fugă înlesnirile fiscale de care beneficiază capitalul și marile afaceri din România contemporană, acel *trickle-down economics* (politici care avantajează în mod disproporționat extremitatea superioară a spectrului economic, în special investitorii bogați și marile corporații), și devine de înțeles de ce lucrurile arată cum arată.

Iată de ce, ceea ce spuneau în timpul revoluției americane John Jay, John Adams sau Madison atunci când făceau referire la modul de guvernare („Cei care dețin – economic – această țară ar trebuie să o governeze.” – Jay și Adams; pentru Madison, scopul guvernării trebuia să fie acela de a proteja minoritatea opulentă de majoritate.), nu pare a fi diferit de realitățile din România postcomunistă. Democrația mai poate aștepta și, da, guvernarea se produce în contra etosului colectivist, ba chiar împotriva principiilor liberalismului clasic. Prin urmare, nu putem spune că nu funcționează la parametri foarte buni neoliberalismul zilelor noastre. Dar după cum spunea McChesney, „capitalismul funcționează cel mai bine atunci când (doar) elitele iau deciziile fundamentale, iar cea mai mare parte a populației este depolitizată.”<sup>15</sup> Urmărind dinamica participării la vot în cei peste 30 de ani scurși din 1989, se poate lesne observa cât de depolitizată este marea masă a populației și cât de funcțional este clientelismul electoral între alegeri și în timpul fiecărui scrutin electoral.

<sup>15</sup> McChesney, R. W. (2015). *Rich Media, Poor Democracy. Communication Politics in Dubious Times*. New York: New Press, p. 3.

## Doi: critica neoliberalismului

Critica neoliberalismului este caracterizată de câteva diferențe teoretice. Principala distincție îi opune (i) economiei politice (ii) studiile culturale.

(i) Critica economiei politice pleacă de la premisa ca analiza economică nu poate fi nicicând separată de analiza politicului, a politicilor publice în ansamblu.<sup>16</sup> În această logică a economiei politice, neoliberalismul nu este altceva decât un regim bazat pe relația dintre (1) piață, (2) stat și (3) muncă, un liberalism *laissez-faire* de secol XIX, total opus keynesianismului postbelic, unul bazat pe redistribuție de sus în jos, dinspre bogați spre săraci, ceea ce a fost denumit ca fiind statul bunăstării, *welfare state* în varianta sa anglo-saxonă.

(ii) Studiile culturale și cele ce vizează analiza de discurs sunt setate pe textual, pe dimensiunile discursive ale practicilor media, vocabularul mass-media și al culturii populare. Sunt evidențiate concepte precum ideologie, hegemonie, interpelare, subiectivitate, reprezentare, discurs, text, semnificație etc.

## Trei: construirea consensului

Începând cu anii '70 ai secolului trecut, cercetătorii studiilor media au analizat modul în care ideile despre piața liberă și politicile subsecvente au reconfigurat sistemele media și de comunicare din diferite țări. Totodată, analizele critice de discurs au identificat schimbarea tiparelor privitoare la reprezentările muncitorilor sau categoriilor populare în mass-media, tot mai adesea acestea fiind portretizate și descrise ca o subclasă, moral vinovată de propria lor stare de sărăcie și lipsă de oportunități. S-a observat că oamenii din clasa muncitoare sunt din ce în ce mai aspru evaluați și delegitimați, descriși ca respingători sau proști, totul filtrat prin lentila clasei de

<sup>16</sup> Mosco, V. (2009). *The political economy of communication*. London: Sage.

mijloc (*middle-class gaze*<sup>17</sup>), urmare a stilului și a comportamentelor lor de consumatori. Această evaluare morală extrem de dură a oamenilor din clasele de jos a fost intim legată de neoliberalism și demantelarea statului bunăstării, autoritățile politice declinandu-și orice responsabilitate structurală pentru inegalitățile societale.

Prin urmare, pentru ca o ideologie să capete consensul societal, aceasta este rulată discursiv, prin canalele media clasice (presă, televiziune) sau prin *new media*. Este unanim recunoscut că știrile, emisiunile televizate etc., departe de a fi o reflectare obiectivă asupra realității materiale, reprezintă doar un proces prin intermediul căruia anumiți oameni (jurnaliști, oameni de televiziune, scenariști) vorbesc despre anumite probleme societale folosind un punct de vedere personal. În aceste cadre, spre exemplu, este unanim recunoscut faptul că „imaginea de televiziune nu trebuie deci să fie considerată ca un simplu loc de «prezentare» a realului. Ea este un loc de «reconstrucție» a acestuia, impunând semnificații în ciuda aparentei sale «obiectivități».”<sup>18</sup> Mai pe scurt, ideologia conțea și în zona media.

#### Patru: blamarea oamenilor de jos

Anumite analize de discurs au arătat cum o ideologie politică particulară, în cazul nostru neoliberalismul, își găsește un canal foarte bun de comunicare prin intermediul emisiunilor de divertisment – *reality show*-uri sau anumite seriale de comedie (vezi articolul lui Eriksson citat mai sus). În articolul lui Eriksson despre Suedia, într-un *docu-soap*, *Ullared*, cate-

<sup>17</sup> Eriksson, G. (2014). Ridicule as a strategy for the recontextualization of the working class: a multimodal analysis of class-making on Swedish reality television. *Critical Discourse Studies*, 12(1), p. 20.

<sup>18</sup> Lochard, G., Boyer, H. (1998). *Comunicarea mediatică*. Iași: Institutul European, p. 85.

goriile sociale sunt ironizate pentru gusturile lor culturale, habitusurile de consum etc. În acest tip de discurs, șomajul sau sărăcia sunt reprezentate ca un simptom moral al subclasei, a cărei excludere îi revine, este doar responsabilitatea clasei respective<sup>19</sup>, politicul fiind astfel spălat pe mâini și exonerat de orice răspundere.

Într-un alt articol, Irena Reifová<sup>20</sup> arată cum, prin intermediul *reality*-urilor de televiziune, categoriile populare (*working-class strata*) sunt stigmatizate, iar realitatea de zi cu zi de la televiziunile din Cehia nu reprezintă altceva decât un *laudatio* pentru modul de guvernare neoliberal, la pachet cu exaltarea stimei de sine și a individualismului. Articolul decriptează mecansimele media prin intermediul cărora sunt stigmatizați cei ce nu respectă normele neoliberale dintr-un sistem (ceh) postsocialist.

#### Cinci: Prin lentila clase de mijloc (“*middle-class gaze*”) – cazul „Las Fierbinți”

„Las Fierbinți”, un serial de comedie ce are o lungă existență (a debutat în 2012), este difuzat în prime-time de trei ori pe săptămână, marțea, miercurea și joia. În această comedie de situație (*sitcom*) sunt urmărite momentele amuzante din viața unei mici comunități rural-urbane din județul Ialomița; orașelul agricol Fierbinți-Târg nu este departe nici de București (aflat la peste 40 de km distanță), nici de Urziceni (circa 30 de km).

Personajele acestei comedii sunt toate caricaturale. Nu există nici un personaj cât de cât normal în acest serial. Celentano este un bețiv incurabil, șleampăt și sașiu. Prietenul

<sup>19</sup> Levitas, R. (1998). *The inclusive society? Social exclusion and new labour*. London: Palgrave Macmillan.

<sup>20</sup> Reifová, I. (2021). Shaming the working class in post-socialist Reality Television. *European Journal of Cultural Studies*, 24(5): pp. 1071–1088.

lui Firicel este la fel de avid de băutură și pe deasupra și mare bătaș (smardoi) – cu o palmă sau pumn îi doboară pe toți. Dorel, fratele cârciumarului Bobiță, este semi-retardat și bun de... nimic. Robi, polițistul comunității, este și el de o prostie candidă. Nu are personalitate și este jucat pe degete de primarul, uns cu toate alifiile, Vasile. Ardiles este imbecil de-a binelea. Poartă niște ochelari crăpați, imposibil de folosit de un om normal. Giani este un tânăr pierde-vară, unul pus tot timpul pe combinații și șmecherii. Niciodată nu are bani și așteaptă tot timpul o bere/cafea cadou sau „pe caiet”. Brânzoi este un țăran tăntălu, unul ce nu are deloc simțul realității. Spre exemplu, dacă Celentano și Firicel vin să-i meșterească prin casă, aceștia nu o fac decât cu scopul de a se culca cu nevasta lui, iar Brânzoi candid, le spune că dacă „meșteresc” bine, le dă o plată pe cinste.

Similar, femeile sunt ilustrate ultra-caricatural. Aspirina este prostituata comunității, una ce face mici expediente primindu-i pe toți bărbații orașelului. Gianina este tânără, frumoasă, dar foarte tontuță. Nimic din realitatea macist-rurală nu o mișcă, ea tot timpul este candidă și nu înțelege glumele porcos-sexuale. De fapt, toate femeile sunt caricatural înfățișate și toate caută să-și înșele bărbații – sunt femei ușoare, dispuse să se culce cu te miri cine, pe te miri unde.

De fapt, ce-i unește pe acești oameni, ca un fir invizibil, dar, totuși, omniprezent, este lenea, incapacitatea de a munci ordonat, în spiritul eticii capitaliste. Toți au ocupații imprecise sau sunt niște funcționari vai de capul lor, pe deasupra și corupți – polițistul, primarul, mărimile de la județ ce le calcă mica urbe prăfuită. Absolut toți sunt îmbrăcați țărănește, adică prost. Pentru toți civilizația începe la Slobozia, iar Bucureștiul pare din filmele SF. Toți visează la luminile orașului, bărbații se gândesc la femei excepționale, de urbe mare. Când Giani vine acasă cu o tânără de la oraș, agațată misterios prin Gara de Nord, Bobiță, și prin el toată comunitatea, salivează cu grație.

Undeva acolo nu departe, în orașul mare și inaccesibil, niște haine splendide cad bine pe trupurile precaute. Nu e cazul acestor prăpădiți din câmpie, al căror rost pe lume nici ei nu-l știu precis. De fapt, cum spune tema muzicală a serialului, „Zarița Zanga”, interpretată de Mihai Mărgineanu, Ardiles în sitcom, totul, dar absolut totul este „la mișto”.

Poate că vor spune unii că rolul acestui serial de televiziune este amuzamentul. Poate fi și auto-ironia, gluma, umorul, „o, țară tristă, plină de umor”, dar, în opinia mea, principala funcție, conștientă sau inconștientă, este cea ideologică. Românilor li se picură cu pipeta, trei zile pe săptămână, prin acest serial, că ei sunt leneși, proști, îmbrăcați aiuristic și cu habitusuri de consum ultra-îndoielnice.

Dar dacă ne uităm la milioanele de români care se scurg afară, ca într-un imens val de migrație, ei bine, aceștia nu sunt văzuți acolo în *Occidens* ca puturoși și fără chef de muncă. Ba bine că nu, pe aeroportul din Cluj-Napoca, în plină pandemie, erau înghesuiți în avioane cei din clasele de jos și trimiși urgent la cules de sparanghel pe câmpiile Europei de Vest. De fapt, ordinea principală este inversată: nu românii sunt leneși, ci salariile foarte mici sau lipsa locurilor de muncă din țară îi face inutili. Când sunt relativ corect răsplătiți, sau mult mai bine plătiți decât în țară, aceștia muncesc, trag la jug și produc ore-muncă în țările din vestul Europei.

### Coda – Dumnezeu muncii în spiritul eticii protestante

Într-unul din episoade, Dumnezeu în mila-i, coboară pe pământ, aici printre muritori, pentru o întâlnire de *planning* și dezvoltare personală cu Giani, tânărul taie-frunze-la-câini. Dumnezeu, în chip de bătrânel bărbos-imaculat (vezi captura de mai jos), și-a luat timp din existența-i mult prea ocupată, să-i citeze pe ocolite din Max Weber (*Etica protestantă și spiritul capitalist*) și să-i facă apologia muncii ordonate și

ritmice. Îi dă o sută de lei pârlitului rural și-i spune să-și ia de mâncare, dar și un anunț de mica publicitate, iar dintre filele și anunțurile nenumărate ale gazetei, Giani va trebui să-și caute cu acribie locul de muncă care-i va da sens vieții lui acum complet nefolositoare.

- Pune osul la muncă!, așa-i spune Dumnezeu cu zâmbetul pe buze, iar Giani, extrem de agasat, replică:
- Te rog eu nu mai zice cuvântul acesta că mă sufoc, când îl aud..., te rog eu frumos...



**Imaginea 1.** Dumnezeu dându-i lui Giani lecții despre muncă și spirit capitalist

Sursa: Captură din serialul „Las Fierbinți”. Disponibil online la <https://voyo.protv.ro/landing-page/5-las-fierbinti>

În final, Giani jură că-și va căuta loc de muncă, dar nu promite nimic. Cumva, nici măcar bunul Dumnezeu în milostenia-i nu-l poate pune pe leneșul nostru pe șine.

Într-o carte de popularizare, *Samaritenii cei răi. Mitul liberului schimb și istoria secretă a capitalismului* (Iași: Polirom, 2012), economistul sud-coreean Ha-Joon Chang, includea un capitol intitulat „Japonezii leneși și germanii hoți. Sunt

unele culturi incapabile de dezvoltare economică?”. În acest capitol, Chang trece în revistă anumite epitete ce i-au însoțit pe japonezi, coreeni sau chiar germani în timpurile premodernității economice. Spre exemplu, la 1903, misionarul american Sidney Gulick, în *Evolution of the Japanese*, îi portretiza cam aspru pe oamenii din Țara Soarelui Răsare: „dau impresia că sunt... leneși și extrem de indiferenți față de trecerea timpului” (în Chang, p. 177). Indolența era obișnuit asociată cu firea germanilor – asta înainte de Primul Război Mondial. Mary Shelley, autoarea cărții *Frankenstein*, după o altercație cu șoferul său german, scria: „Germanii nu se grăbesc nicio dată” (*ibidem*, p. 178), iar un producător francez ce angajase muncitori germani se lamenta că aceștia „muncesc cum vor și când vor” (p. 178). La fel în Coreea, înainte de boom-ul economic, prin anii ‘60 ai secolului trecut, încă exista expresia „timpul coreean”, ceea ce însemna că la o întâlnire te poți duce oricând și cu oricâtă întârziere, oricum acești oameni mici și pricâjiți, ilustrați și ei ca leneși, nu au nimic de făcut și vor sta la întâlnire până la Sfântu’ Așteaptă.

De fapt, ne spune Chang, „cultura este complexă și dificil de definit. Ea influențează dezvoltarea economică, dar dezvoltarea economică este cea care influențează și mai mult cultura.” (*ibidem*, p. 194) Cultura nu este implacabilă, iar anumite politici publice din zona economică pot schimba forme de comportament și habitusuri culturale.

Iar în cazul românesc, noi ne amuzăm de anumite comportamente culturale din zone rurale sau din urban mic, exaltând virtuțile individuale specifice actualei modernități economice neoliberale, dar ne prefacem că nu vedem că politicile economice sunt variabila definitorie pentru actualele evoluții cultural-social-societale din țara noastră. Cum ar veni, punem carul înaintea boilor și identificăm un fals *public enemy*, unul pe care-l caricaturizăm la foc automat.

În opinia mea, modul în care clasele de jos sunt ilustrate în imaginarul socio-cultural din România ultimilor trei decenii dă seama de eșecul societal și marasmul economic în care băltim. *Misera plebs* nu sunt chiar *misera plebs*. Ei sunt acolo în piețe și vând legume și zarzavaturi, sunt acolo pe scara blocului, pe care o spală și o curăță, sunt acolo să ridice gunoiul, să vândă la supermarket în ritm alienant sau sunt acolo în Europa de Vest, trudind în fabrici, pe câmpii sau îngrijind bătrânii neajutorați. De fapt, ceea ce-i lipsește colectivității România este o etică a onestității în sensul înțelegerii problemelor cu adevărat reale care ne desenează conturul destinului nostru colectiv.

**De ce merită citit și discutat volumul lui Lucian Țion „Pentru prostie: mic îndreptar de culturologie estică și cinema (post) socialist”<sup>21</sup>**

Lucian Țion, (2022). *Pentru prostie: mic îndreptar de culturologie estică și cinema (post)socialist*. București: Tritonic.

Prizonieră a unor mantre, România post-1989 și-a explicat istoria-i social-politică într-un mod profund nerealist. Așa spre exemplu, perioada comunismului autohton a fost și este privită ca ceva străin parcursului logic-național, un împrumut alogen altoit pe corpul națiunii. De aici, tot ce s-a întâmplat-creat-produs în comunism a fost detestat, hulit, repudiat. Tot ce s-a petrecut atunci merită trecut la indexul rușinii naționale. Industria a fost un morman de fiare vechi, agricultura un dezastru, cultura, artele în ansamblu, au fost prinse în cadrele propagandistice, menite (doar) să servească regimul. Similar, românul mediu, prelucrat în laboratoarele comunismului, un om fără gândire proprie, ușor

<sup>21</sup> Într-o formă ușor modificată, această prezentare a apărut în *Libertatea*, 17 februarie 2023.

de manipulat. este potretizat ca fiind incapabil să înțeleagă normele civilizației, să muncească după o etică occidentală. Mai mult, el este incapabil să-și identifice interesele politice și, prin urmare, votează cu „picioarele”, adică prost. Ce (ne) facem cu această *misera plebs*? Cum să fim „o țară ca afară” cu un asemenea popor?

În răspăr cu un asemenea discurs, Lucian Țion, universitar de la Cluj, scrie un volum, „Pentru prostie: mic îndreptar de culturologie estică și cinema (post)socialist”, ce spune o altă poveste. După cum scrie chiar în debutul cărții, eseul „nu își propune să polarizeze istoria recentă, ci mai degrabă să o accepte și să o înțeleagă ca fiind diferită de obiectul oprobriilor și al ironiilor necritice care au pus stăpânire pe mass-media și o bună parte din literatura de specialitate.” (p. 10) Mai precis, deconstruind mentalul colectiv, autorul pune sub lupă „tezele auto-peiorative ale intelectualității românești contemporane”, opusul acelor „orientisme stratificate” (Milica Bakić-Hayden), cele care întăresc discriminarea societăților periferice și semi-periferice, atât din Europa, dar și în Asia, de către societățile dezvoltate, o discriminare pe axa Vest-Est, niciodată invers.

Rezultă o carte structurată în trei părți: (i) „Ontologia prostiei”, (ii) „Prostia în literatură și film” și (iii) „Politică și istorie culturală”.

În prima parte, folosindu-se de exemple din critica, istoria și teoria filmului, Luican Țion se poziționează în contra unor critici de film (Dominique Nasta ca exemplu), cei care au susținut că cinemaul socialist, cu excepția câtorva flori rare (cu o floare nu se face primăvară, nu?), cu rolul-i preponderent propagandistic, merită și trebuie dat uitării. Lucrurile nu stau tocmai așa, ne spune Țion. Filmele realismului socialist, cele din anii '50 ai secolului trecut, dar și cele realist-sociale din ultimul deceniu socialist, nu sunt tocmai forme de rebut cinematografic. Dimpotrivă, ele sunt fundamentul necesar